

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти

 доц. Ольга МЕЛЬНИКОВА
“30” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 26 МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА ОБРАЗОТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ

Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта

Умань – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни

«МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА ОБРАЗОТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта (денна, заочна форми навчання)

Розробники: к. пед. н., доц. Н.І. Скрипник

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти.
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти Ольга МЕЛЬНИКОВА

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
факультету дошкільної та спеціальної освіти Ольга БУТЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язковий	Обов'язковий
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3/90	3/90
Курс	2	2
Семестр	4	4
Кількість змістових модулів із розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	44	10
Лекційні	22	6
Семінарські / Практичні	12	4
Лабораторні	10	-
Самостійна робота	24	40
Індивідуальні завдання	22	40
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «МЕТОДИКА КЕРІВНИЦТВА ОБРАЗОТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ» є підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до здійснення художньо-естетичного виховання і різнобічного розвитку дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва та образотворчої діяльності

У процесі вивчення курсу передбачається формування **основних компетентностей, якими повинен оволодіти бакалавр:**

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного

віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні результати навчання:

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Поліфункціональність образотворчого мистецтва як основа реалізації особистісно-орієнтованої моделі організації образотворчої діяльності дошкільнят

Тема 1. Вступ. Завдання вивчення курсу. Методика керівництва образотворчою діяльністю дітей як наука.

Зв'язок методики з іншими дисциплінами навчального комплексу. Кваліфікаційні вимоги до керівника ОД дітей. Методи вивчення курсу. Мистецтво як елемент культури, її знак та символи.

Тема 2. Поліфункціональна природа мистецтва як основа проектування інтегрованої педагогічної технології образотворчої діяльності.

Поліфункціональність мистецтва в соціумі. Інтегрований підхід до проектування технології образотворчої діяльності. Підходи до класифікації видів мистецтва. Художній образ у мистецтві. Види образотворчого мистецтва та їх жанри. Матеріали для образотворчого мистецтва. Виразальні засоби. Композиція. Перспективи.

Тема 3. Програмові завдання, зміст і вимоги до зображувальної діяльності в різних вікових групах.

Альтернативні програми навчання дітей образотворчій діяльності огляд програм з образотворчого мистецтва. Програми «Малює», «Дитина», «Українське дошкільня», «Я у Світі», авторські програми, їх зміст, структура, співвідношення навчання і творчості в розвитку образотворчих здібностей. Особливості методики зображувальної діяльності в групах раннього віку. Методика організації зображувальної діяльності на етапі дошкільного дитинства. Планування зображувальної діяльності в ЗДО.

Змістовий модуль 2. Організація образотворчої діяльності в ЗДО.

Тема 4. Форми та методи організації образотворчої діяльності в ЗДО.

Форми та методи організації роботи з образотворчої діяльності в умовах повсякденного життя. Самостійна образотворча діяльність (СОД) та її організація. Заняття як форма організованого навчання образотворчої діяльності та їхні види. Інтеграція методів і прийомів для реалізації педагогічної мети в різних технологіях освітнього процесу образотворчої діяльності.

Тема 5. Малювання як засіб особистісного розвитку дитини.

Культурно-історична та психолого-педагогічна характеристика малювання. Малюнок як форма спілкування, самовираження, самовизначення.

Мета і зміст навчального малювання. Види занять. Мистецтво книжкової ілюстрації у педагогічній технології ілюстративного малювання. Розвиток індивідуальності дитини в ході колективної зображувальної діяльності. Різноманітність технік малювання як основа створення художнього образу.

Тема 6. Розвиток особистості дитини в процесі занять з ліплення.

Психолого-педагогічна та культурно-історична характеристика ліплення. Мистецтво скульптури у педагогічній технології розвитку ліплення. Методи ознайомлення дітей з мистецтвом скульптури. Зміст дитячого ліплення. Етапи розвитку ліплення. Специфіка ліплення як виду образотворчої діяльності дошкільників.

Тема 7. Методи та прийоми педагогічного супроводження занять аплікацією в ЗДО.

Специфіка аплікації як виду образотворчої діяльності дошкільників. Технічні прийоми аплікації. Методика проведення занять з аплікації у різних вікових групах. Особливості виконання колективної аплікації.

Тема 8. Особистісно-розвивальна спрямованість конструктивно моделюючої діяльності.

Своєрідність конструювання, його зв'язок з грою. Види конструювання: технічне, художнє. Методика конструювання в різних за віком групах.

Тема 9. Декоративна діяльність в ЗДО.

Характеристика декоративної діяльності; види декоративної діяльності, їхня технологія та методика; методика декоративного малювання у різних за віком групах; декоративне ліплення та аплікація: технологія та методика.

Тема 10. Спільна робота дошкільного навчального закладу, школи та сім'ї із питань розвитку дитини засобами образотворчого мистецтва.

Перспективність і наступність - принципи неперервності освіти. Сутність перспективності і наступності в освітній роботі з розділу «Образотворче мистецтво». Напрями, форми реалізації перспективності і наступності. Мета, завдання і методи розвитку дитини засобами образотворчого мистецтва в сім'ї. Форми і методи педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами з питань художньо-естетичного розвитку дітей.

Тема 11. Інноваційно-пошукова робота педагогів у галузі методики образотворчої діяльності

Поняття про інноваційно-пошукову діяльність. Інноваційно-пошукові напрями в галузі образотворчої діяльності. Розвиток зображувально-художніх здібностей дітей засобами нестандартних технік

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Види, форми та жанри образотворчого мистецтва	1	-
2	Твір мистецтва – основна ланка художньої культури	1	-
3	Предмет вивчення методики та психологічні основи образотворчої діяльності дітей дошкільного віку	1	-
4	Педагогічні умови формування готовності дітей до образотворчої діяльності	1	-
5	Методика формування інтересу дошкільників до зображувальної діяльності	1	-
6	Зміст і методика керівництва різними видами образотворчої діяльності дітей (Малювання)	1	1
7	Зміст і методика керівництва різними видами образотворчої діяльності дітей (декоративне малювання)	1	1
8	Зміст і методика керівництва різними видами образотворчої діяльності дітей (ліплення)	1	1
9	Зміст і методика керівництва різними видами образотворчої діяльності дітей (аплікація)	2	1
10	Зміст і методика керівництва різними видами образотворчої діяльності дітей (конструювання)	2	-
	Всього	12	4

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Малювання	2
2	Декоративне малювання	2
3	Ліплення	2
4	Аплікація	1
5	Конструювання із паперу і картону	1
6	Робота з природним матеріалом	1
7	Робота з текстильними матеріалами	1
	Всього	10

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Завдання вивчення курсу «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва». Поняття «культура», «естетична культура», «художня культура», «мистецтво».	2	2
2	Види, жанри, стилі образотворчого мистецтва	2	2
3	Твір мистецтва – основна ланка художньої культури	2	4
4	Предмет вивчення методики образотворчого мистецтва	2	4
5	Психологічні основи образотворчої діяльності дітей дошкільного віку	2	4
6	Педагогічні умови формування готовності дітей до образотворчої діяльності.	2	4
7	Підготувати ілюстраційний матеріал для занять з малювання враховуючи вікову категорій дітей (на вибір студента).	2	4
8	Підготувати ілюстраційний матеріал для занять із декоративного малювання враховуючи вікову категорій дітей (на вибір студента).	2	4
9	Підготувати ілюстраційний матеріал для занять із ліплення враховуючи вікову категорій дітей (на вибір студента).	2	4
10	Виконати сюжетну та предметну аплікацію у техніці «Витинанка»	2	4
11	Виконати модульну об'ємну композицію в техніці оригамі.	4	4
Всього		24	40

8. Індивідуальні завдання

1. Особливості підготовки педагога - вихователя до викладання образотворчого мистецтва.
2. Народне мистецтво писанкарства у практиці роботи педагога - вихователя.
3. Народне мистецтво декоративного розпису в практиці роботи педагога - вихователя.
4. Народне мистецтво гончарства у практиці роботи педагога - вихователя.
5. Народне мистецтво вишивки у практиці роботи педагога - вихователя.
6. Народне мистецтво витинанки у практиці роботи педагога - вихователя.
7. Творчий розвиток дітей засобами образотворчого мистецтва.
8. Розвиток дитячої уяви на заняттях образотворчого мистецтва.

10. Гра, як засіб викладання образотворчого мистецтва в дошкільному навчальному закладі.
11. Методичні рекомендації щодо виконання декоративної композиції в техніці витинанка.
12. Методичні рекомендації щодо проведення занять з писанкарства.
13. Методичні рекомендації щодо проведення занять з декоративного розпису.
14. Методичні рекомендації щодо проведення занять з аплікації.
15. Методичні рекомендації щодо проведення занять з образотворчого мистецтва.
16. Методичні рекомендації щодо проведення занять з художньої кераміки.
17. Естетичне виховання дітей засобами образотворчого мистецтва.
18. Естетичне виховання дітей засобами декоративно-прикладного мистецтва.
19. Розвиток творчих можливостей дітей у процесі роботи в техніці монотипії.
20. Методика виконання декоративної композиції текстильної аплікації.
21. Методика освоєння графічного стилю в процесі вивчення образотворчого мистецтва для дітей старшої групи.

9. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

ІНДЗ із курсу «Методика керівництва образотворчою діяльністю дітей» передбачає вивчення та оформлення у вигляді презентації короткого теоретичного матеріалу та відповідну практичну розробку з однієї із запропонованих тем:

1. Розкрити педагогічні можливості мистецтва як елемента культури. Охарактеризуйте функції мистецтва в суспільстві (соціумі). Розробити заняття для старшої групи з ознайомлення дітей із різними видами мистецтва.

2. Охарактеризувати творчість українських художників-ілюстраторів дитячих книг та виконайте мистецький аналіз їхніх ілюстрацій: зв'язок малюнку із змістом літературного твору; предметність, конкретність, точність і чіткість малюнка; особливість композиції; кольорова гама; виразні засоби у створенні художнього образу.

3. Окреслити значення декоративної діяльності для розвитку особистості дитини. Скласти мистецтвознавчу розповідь: «Роль народного мистецтва для розвитку особистості дитини».

4. Підготувати розповідь про творчість одного із майстрів українського декоративного мистецтва: Т. Пата, Н. Білокінь, К. Білокур, Є. Миронова, М. Тимченко, Ф. Панко, М. Муха, М. Буряк, М. Приймачемко, П. Хома, Софія та Ірина Гоменюк, О. Полішук тощо, на вибір студента.

5. Охарактеризувати сучасні наукові підходи щодо використання сучасних педагогічних технологій супроводу образотворчого мистецтва у закладах дошкільної освіти. Розробити приклад заняття з використанням нетрадиційних форм роботи із образотворчої діяльності.

6. Підібрати, проаналізувати та описати інформацію про мистецтво українських писанок. Виберіть символи та мотиви орнаментів, які доступні сприйманню та зображенню дітей дошкільного віку. Скласти конспект заняття з ознайомлення дітей з писанками (вікова категорія дітей на вибір студента) та виконати наочні зразки.

7. Скласти мистецтвознавчу розповідь на тему: «Дітям про символіку українського декоративного мистецтва».

8. Розкрити і охарактеризувати мету, завдання, методи і прийоми навчання дітей образотворчої діяльності в певній віковій категорії (на вибір студента). Розробити систему занять для обраного віку з різних видів образотворчої діяльності (кожне заняття представити за такою схемою: тема, мета, програмовий зміст, матеріали та прийоми).

9. Зробіть порівняльний аналіз вимог і завдань варіативних програм щодо змісту знань, умінь і навичок дітей різних вікових груп із:

- ліплення (молодший □ середній або середній □ старший дошкільний вік);
- предметне малювання (молодший □ середній або середній □ старший дошкільний вік);
- сюжетно-тематичне малювання (середня - старша група);
- аплікація (предметна, сюжетна, декоративна);
- конструювання (із будівельних матеріалів, паперу, природного матеріалу).

10. Охарактеризувати форми організації образотворчої діяльності дітей та розкрити їхній взаємозв'язок. Розробити і представити приклади.

11. Охарактеризувати поняття «педагогічні інновації». Розкрити основні напрями інноваційно-освітньої роботи в галузі організації образотворчої діяльності дітей дошкільного віку. Розробити конспекти занять з використанням різних нетрадиційних технологій на заняттях із образотворчої діяльності дітей.

12. Охарактеризувати основні види декоративної діяльності дітей дошкільного віку. Виконати і представити по 2-3 зразки із кожного виду на кожну вікову категорію.

13. Підготувати конспект, наочність та презентацію щодо проведення показового заняття в дошкільному закладі із використанням інноваційних нетрадиційних підходів на заняттях із образотворчої діяльності. Представити відео-презентацію.

14. Вивчити, узагальнити і оформити передовий педагогічний досвід роботи закладу дошкільної освіти з питань розвитку творчих здібностей дітей засобами образотворчої діяльності. Представити презентацію (або відео/фото матеріали).

15. Скласти інтегроване комплексу заняття із образотворчої діяльності з дітьми дошкільного віку (або для дітей першого класу школи). Представити конспекти та методичні рекомендації до цих занять.

Вимоги до написання та захисту ІНДЗ:

1. Кількість використаної літератури – не менше трьох примірників.

2. Кількість сторінок – від 7 рукописних або 5 друкованих (не враховуючи титульної сторінки та списку використаних джерел).

3. Оформлення титульної сторінки (див.: Мазоха Д.С. *На шляху до педагогічної професії (Вступ до спеціальності): навч. посібник*. К.: Центр навчальної літератури, 2005. С. 57.) – набір комп'ютерного друку, решта – за можливістю та бажанням.

4. Робота повинна мати план та складатися із короткого вступу, основної частини та висновків (див.: Мазоха Д.С. *На шляху до педагогічної професії (Вступ до спеціальності): навч. посібник*. К.: Центр навчальної літератури, 2005. С. 57-58.).

5. Термін зарахування роботи – до останнього семінарського заняття.

6. На захист студент зобов'язаний знати основний зміст своєї роботи та коротко розповісти про найбільш значущі його моменти або представити відео-презентацію.

10. Методи навчання

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні*: вправи, аналіз річних планів роботи різних ДНЗ.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дидуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

- опорні конспекти лекцій;
- робоча навчальна програма;
- електронний варіант презентації кожної лекції на мультимедійній дошці;
- портфоліо нормативно-правових документів з дошкільної освіти.

11. Методи контролю

Оцінювання знань студентів відбувається на практичних, контрольних роботах, також оцінюються індивідуальні завдання, що виконуються студентами протягом семестру.

Основними методами контролю є: усне опитування, розв'язання проблемних ситуацій, контрольні роботи, тестові завдання.

Протягом вивчення дисципліни студент зобов'язаний:

- систематично відвідувати заняття;
- вести конспекти лекційних і семінарських занять;
- приймати активну участь в роботі на семінарах;
- виконувати тестові завдання;
- виконувати індивідуальні семестрові завдання.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ ДЕННОГО ВІДДІЛЕННЯ

Поточне тестування та самостійна робота										Модуль 2	Сума
Модуль 1											
Змістовий модуль 1										ІНДЗ	
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Л.1	Л.2					10	
5	5	5	5	5	5						
Змістовий модуль 2										Підсумковий контроль	100
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Л.3	Л.4	Т5	М.К.	10	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Розподіл балів, які отримують студенти заочного відділення

Поточне тестування та самостійна робота						Модуль 2	Сума
Модуль 1							
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			ІНДЗ	
Т3	Т4	Самостійна робота		Т9	Т 10	10	
10	10	10	10	10	10		
						Підсумковий контроль	
						10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Програма побудована за вимогами кредитно-трансферної (трансферно-рейтингової) системи організації навчального процесу у закладах вищої освіти. У процесі викладання навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні (проектна, інтерактивна, індивідуалізації та диференціації, проблемна тощо) та інформаційно-комунікаційні (мультимедійні, комп'ютерні, інтернет-технології та дистанційні курсу) технології.

13. Методичне забезпечення:

Впроваджено мультимедійні засоби (електронні підручники, словники, енциклопедії, відео-, та аудіо матеріали; ресурси Інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовуються система дистанційного навчання «Moodle», яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач – студент), перевірки знань, умінь та навичок.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Методика керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / МОН країни, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т дошкільної та спеціальної освіти; упоряд.: Н.І. Скрипник, С.В. Гарбар. Умань : Візаві, 2023. 129 с.
2. Поліщук О. В. Підготовка студентів до керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві». 2019. 120с.
3. Микуліна А. К. Методика навчання малюванню дітей дошкільного віку. Методичні рекомендації з дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ступеня «Бакалавр». Мукачєво: МДУ, 2018, 105с.
4. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник; за заг. ред. Г. В. Сухорукової. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с. <http://194.44.152.155/elib/local/sk756199.pdf>

Допоміжна

1. Дитина : Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білокаленко [та ін.]; наук. кер. Г. В. Беленька, М. А. Машовець ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун.-т ім. Б. Грінченка., 2016. 340 с.
2. Українське дошкілля: програма виховання дітей в дитячому садку. Г.П. Соколовська, Н. М. Міськів, О. І. Білан, Н. І. та ін. В ІІ ч. Львів, 2010. 92 с.
3. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль: Мандрівець, 2014. 144 с.
4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) : для роботи з дітьми від народження до трьох років. упоряд. О. Л. Кононко. К. : МЦФЕР «Освіта», 2014. Ч. І. 430 с.
5. Дронова О. Феномен дитячого малювання. *Дошк. вихов.*, 2004, № 10. С. 8-9.
6. Скиданова Л.Я., Сірченко Л.І. Декоративне малювання та аплікація в дитячому садку. К.: Рад. Школа, 1996.
7. Котляр В.Ф. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей /Навчальний посібник. К. : Кондор, 2006. 200 с.
8. Ланіліна І. В. Образотворче мистецтво для малят (2-3 роки) / І. В. Ланіліна, Н. В. Кучєєва. Х.: Вид-во «Ранок», 2013. 96 с.
9. Поліщук О.В. Використання зразків декоративного мистецтва Черкащини в образотворчій діяльності дітей 5-10 років: Навчально-методичний посібник. Умань: СПД Жовтий, 2010. 94 с.

10. Калініченко З. Мандрівка у прекрасне: Екскурсія до музею. Творчість Софії та Ірини Гуменюк. *Дошк. вихов.*, 2004, №8. С. 7-10.
11. Кириченко Н.Т. Естетичне виховання дошкільників засобами образотворчого мистецтва. у кн. Українське дошкілля: наук. записки Уманського держ. пед. універ. 2000. С. 17-48.
12. Козак Н Писанка в дитячому садку. *Дошк. вихов.*, 2005, № 7. С. 16-17.
13. Підкурганна Г. Дитяча творчість: Програма та метод. реком. з худож. розвитку дітей дошкільного віку. *Дит. сад.*, 2001. № 26(122).
14. Моляко Б.О. Психологічна готовність до творчої праці. К.: Знання, 1989.
15. Селівачов М. До специфіки українського народного мистецтва / М. Селівачов. *Народне мистецтво*, 1997. № 2.С. 47.
16. Сірченко Л. Людям на радість: Ознайомлення дошкільнят з творчістю Марії Приймаченко. *Дошк. вихов.*, 2004, №3. С. 16-17.
17. Шафран А. Українська іграшка в дитячому садку. *Дошк. вихов.*, 1999. № 11, 12. С. 12-13.
18. Шевчук А. Організація мистецьких видів діяльності дітей. *Дошк. вихов.*, 1998. № 1. С. 7-9.
19. Шульга Л. Коли оживають речі: розвиток творчих здібностей старших дошкільників на заняттях з малювання. *Дошк. вихов.*, 1993. № 6. С. 16–17; № 9. С. 10; 1994. № 1.
20. Юзвак Ж. Художні здібності дітей: Психологічний аспект. *Дошк. вихов.*, 1993. № 12. С. 8-9.; 1994. № 1; 1995. № 12. С. 6-7.

Нормативні документи, якими керується програма

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція від 12.01.2021 №33
2. Закон України «Про охорону дитинства» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 30, ст.142)
3. Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX «Про дошкільну освіту»

Інформаційні ресурси

1. http://udpu.org.ua/library_file
2. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України
3. www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського.
4. www.nduv.gov.ua Бібліотека Вернадського
5. www.doshkolyata.com.ua/ Сайт для батьків
6. <http://www.experiment.lv/> Розвивальне навчання.